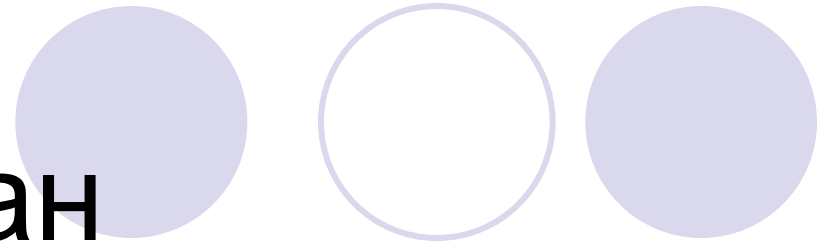

Ферменти

План

- 1. Загальна характеристика ферментів.
- 2. Властивості ферментів.
- 3. класифікація ферментів.

Ферменти - білогічні каталізатори білкової природи за допомогою яких відбуваються всі реакції в живих організмах

Спільність між хімічними каталізаторами і ферментами:

1. Каталізують тільки **термодинамічно можливі** реакції.
2. **Не змінюються** в процесі реакції.
3. Не змінюють **точки рівноваги і напрямку** реакції.
4. Каталізують реакції в **мікрокількостях**.
5. Діють формуючи **транзитний комплекс** із субстратом, таким чином стабілізуючи транзитний стан.

Ферменти

Складні - холоферменти (білкова частина - **апофермент** і небілкова частина - **кофактор**)

Прості
(апоферменти)

Апофермент
(білкова частина)

Кофактор

Простетична група
- як правило мала неорганічна молекула або атом;
- як правило, постійно зв'язана з апоферментом

Кофермент
- велика органічна молекула;
- зв'язується з ферментом тільки в момент реакції

Специфічні властивості ферментів:

1. Прискорюють реакції у більшому ступені, ніж неорганічні каталізатори
2. Специфічність дії
3. Чутливість до температури
4. Чутливість до рН

Приклади простетичних груп

Металоферменти містять міцно зв'язані іони металів в активному центрі фермента (наприклад, залізо, цинк, мідь, кобальт).

Активні центри ферментів

Субстрат, як правило, мала молекула

Фермент – велика білкова молекула

Тому субстрат приєднується до
специфічної ділянки на ферменті

Активний центр – специфічна ділянка фермента до якої приєднується субстрат

Функціональна значимість окремих ділянок активного центру ферменту

забезпечує
субстратну
специфічність

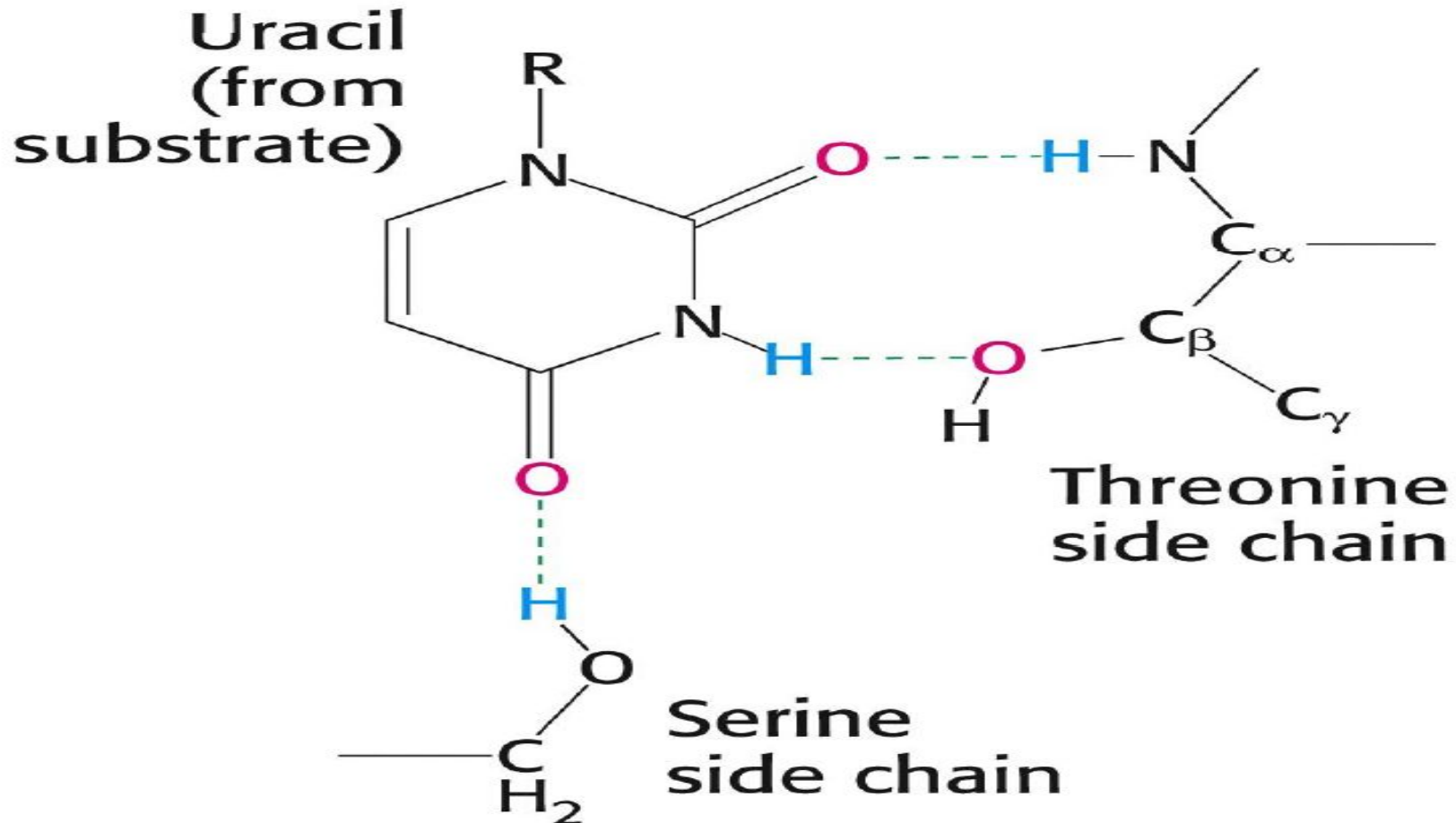
забезпечує вибір шляху
хімічного перетворення
даного субстрату

- абсолютна субстратна специфічність;
- групова субстратна специфічність;
- стереоспецифічність

специфічність
шляху
перетворення

Активні центри містять функціональні групи (-ОН, -NH, -COO і т.д.)

Субстрат зв'язується за допомогою множинних слабких нековалентних зв'язків

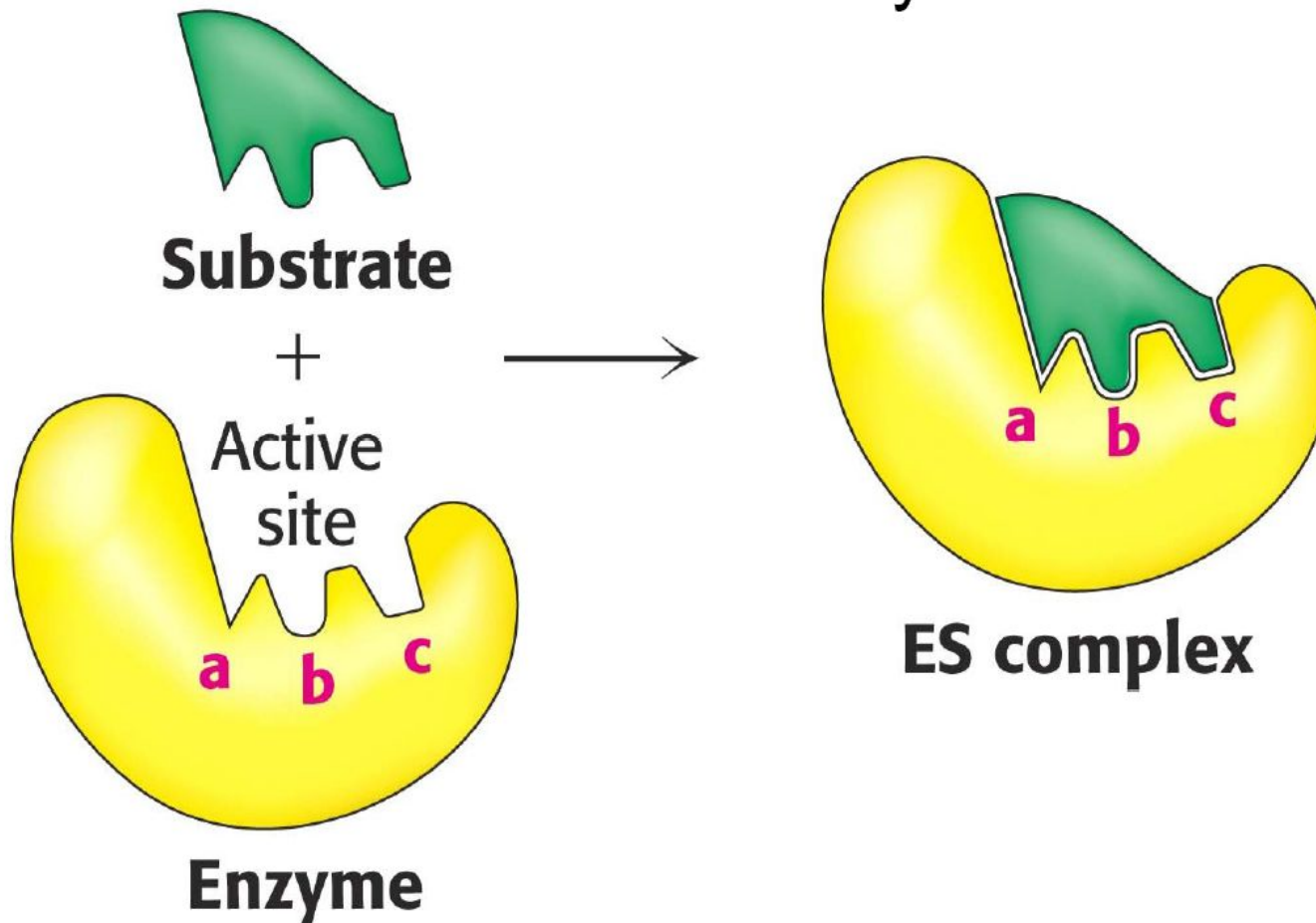

Теорії механізму дії ферментів

Теорія Фішера (“ключ-замок”)

Активний центр ферменту (**замок**) здатний прийняти тільки субстрат специфічної форми (**ключ**)

Lock and key

Властивості ферментів

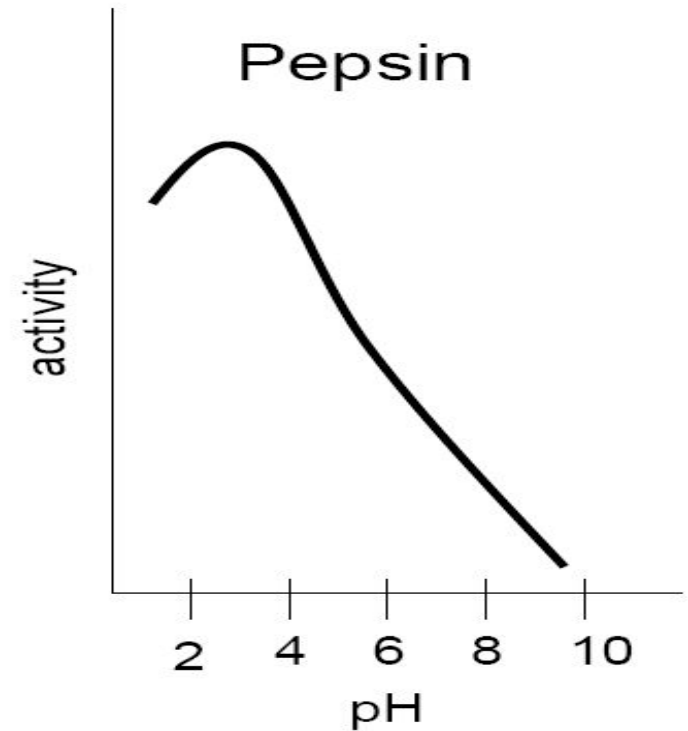
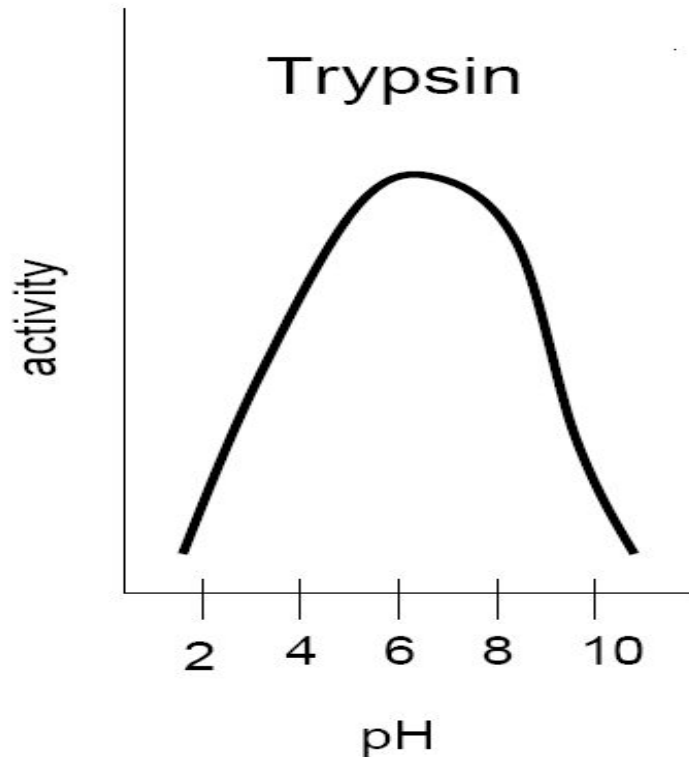
Специфічність дії

- 1. Абсолютна** – один фермент діє тільки на один субстрат (уреаза розщеплює тільки сечовину; аргіназа розщеплює тільки аргінін)
- 2. Відносна** – один фермент діє на різні субстрати які мають однаковий тип зв'язку (пепсин розщеплює різні білки)
- 3. Стереоспецифічність** – деякі ферменти каталізують перетворення тільки субстратів, які знаходяться в певній геометричній конфігурації, цис- або транс-

Залежність активності від рН

Кожний фермент проявляє максимальну активність при певному рН (оптимум рН)

Для більшості ферментів оптимум рН ~ 7
(є виключення)

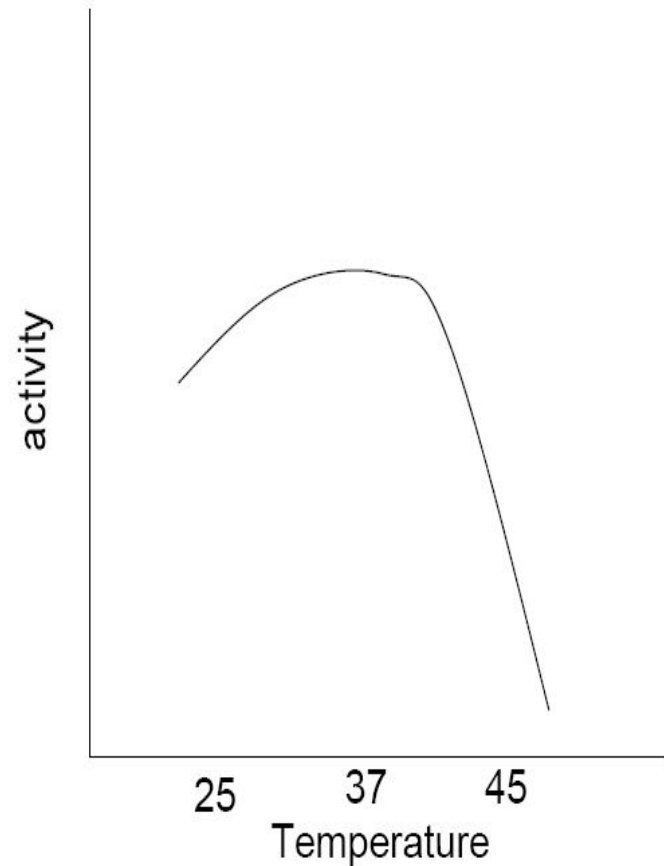

Термолабільність

залежність активності від температури

- Ферменти денатуруються при температурі вище 45-50°C

-Більшість ферментів мають **температурний оптимум при 37°C**

Класифікація ферментів

Загальні назви

Утворюються додаванням суфікса *-аза* до назви субстрату

Приклад:

- *тирозиназа* – окислює тирозин;
- *мальтаза* – гідролізує мальтозу

Загальні назви не описують хімізму реакції

Шість класів відповідно до **типу реакції**

Кожний фермент має **класифікаційний номер**, що складається з чотирьох цифр:

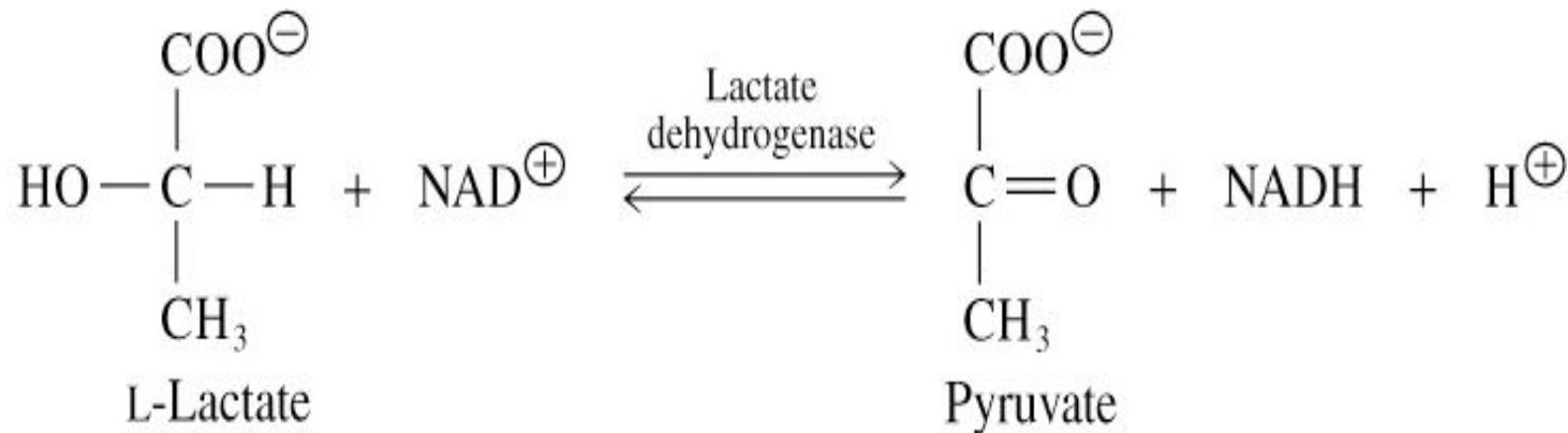
КФ: 2.3.4.2

Перша цифра – **клас фермента**; друга – **підклас**; третя – **підпідклас**; четверта – **порядковий номер фермента в підпідкласі**.

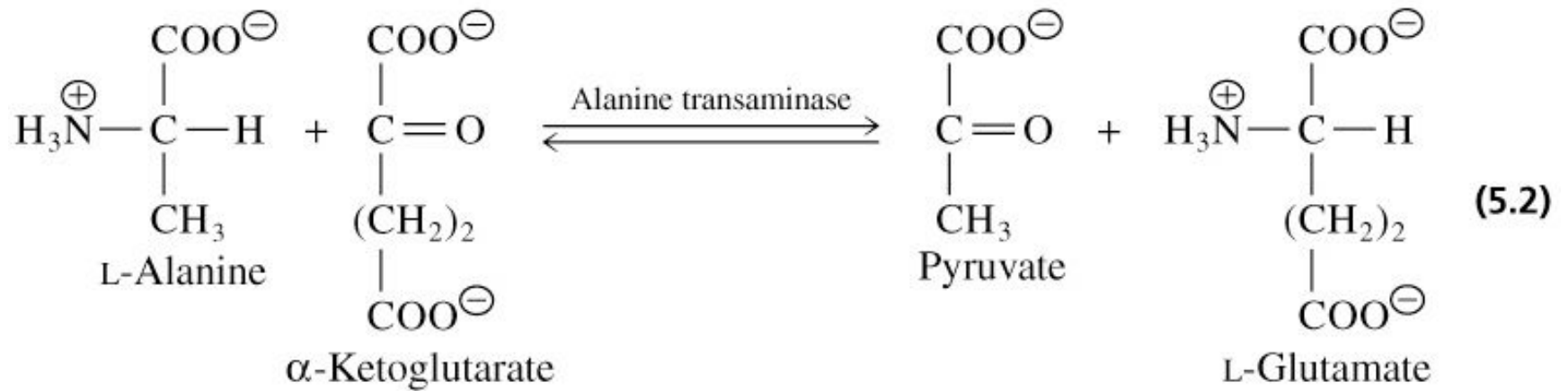
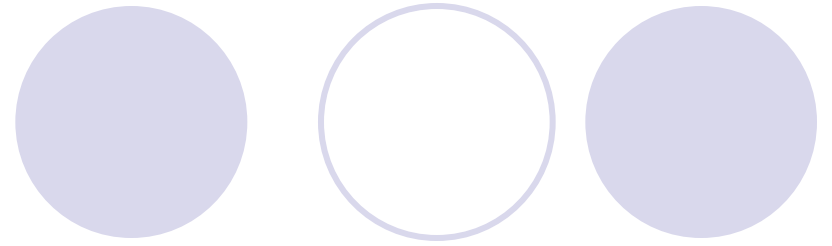
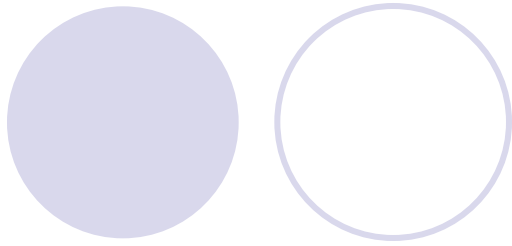
ШІСТЬ КЛАСІВ ФЕРМЕНТІВ

1. Оксидоредуктази

Каталізують окислювально-відновні реакції

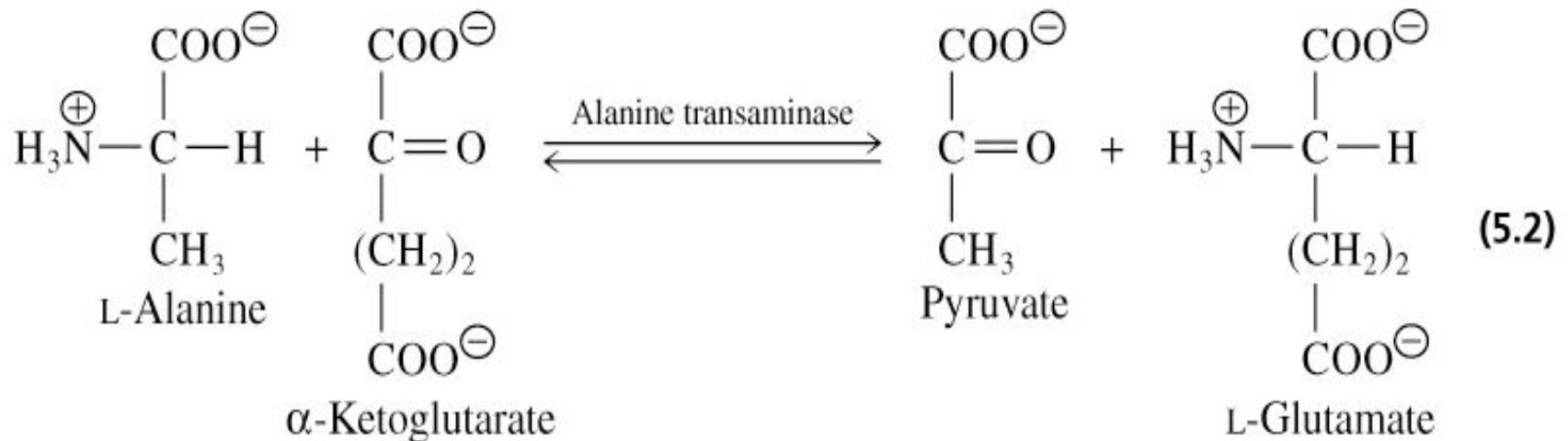

- Оксидази
- Пероксидзи
- Дегідрогенази

2. ТРАНСФЕРАЗИ

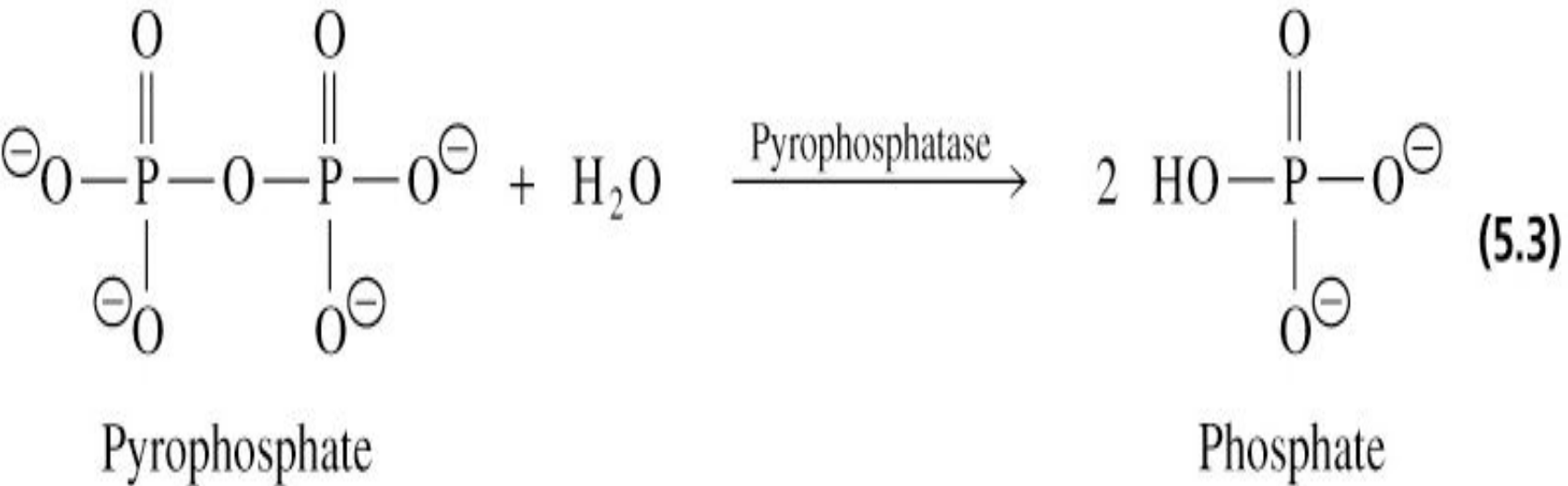
Каталізують **перенесення атомів або груп атомів**

3. ГІДРОЛАЗИ

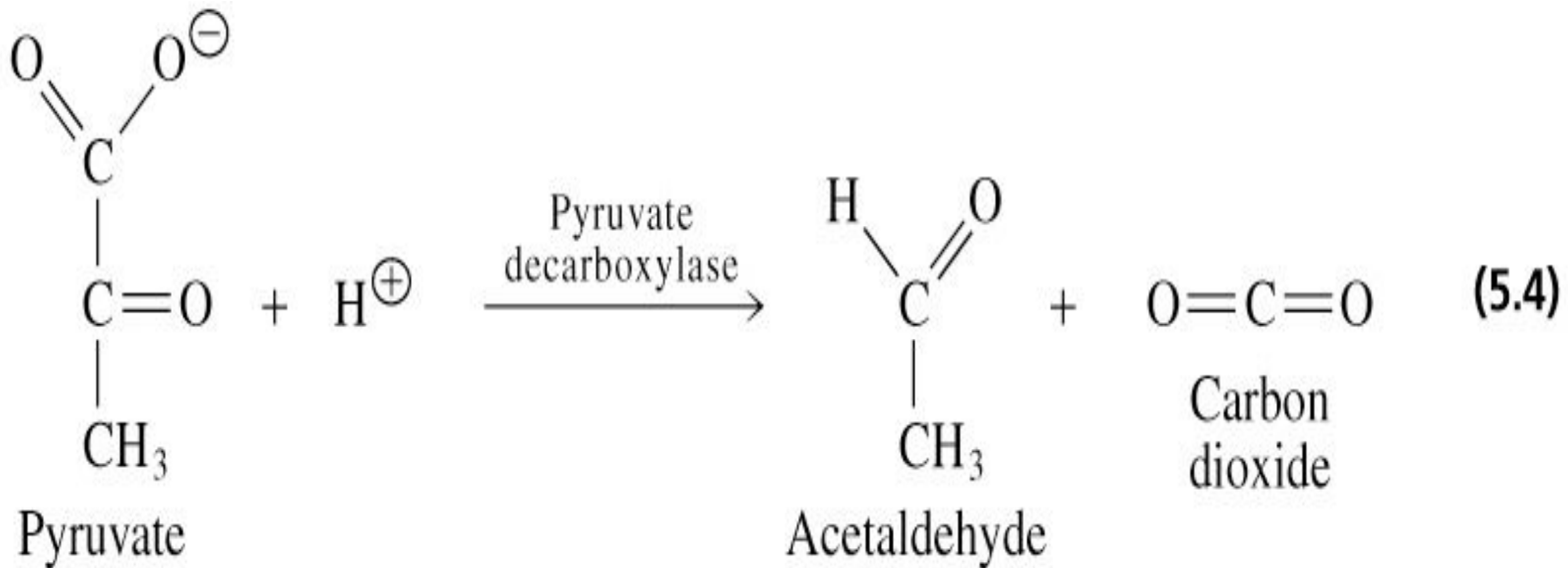
Каталізують гідролітичні реакції
(розщеплення за участю води)

- **Естерази**
- **Пептидази**
- **глікозидази**

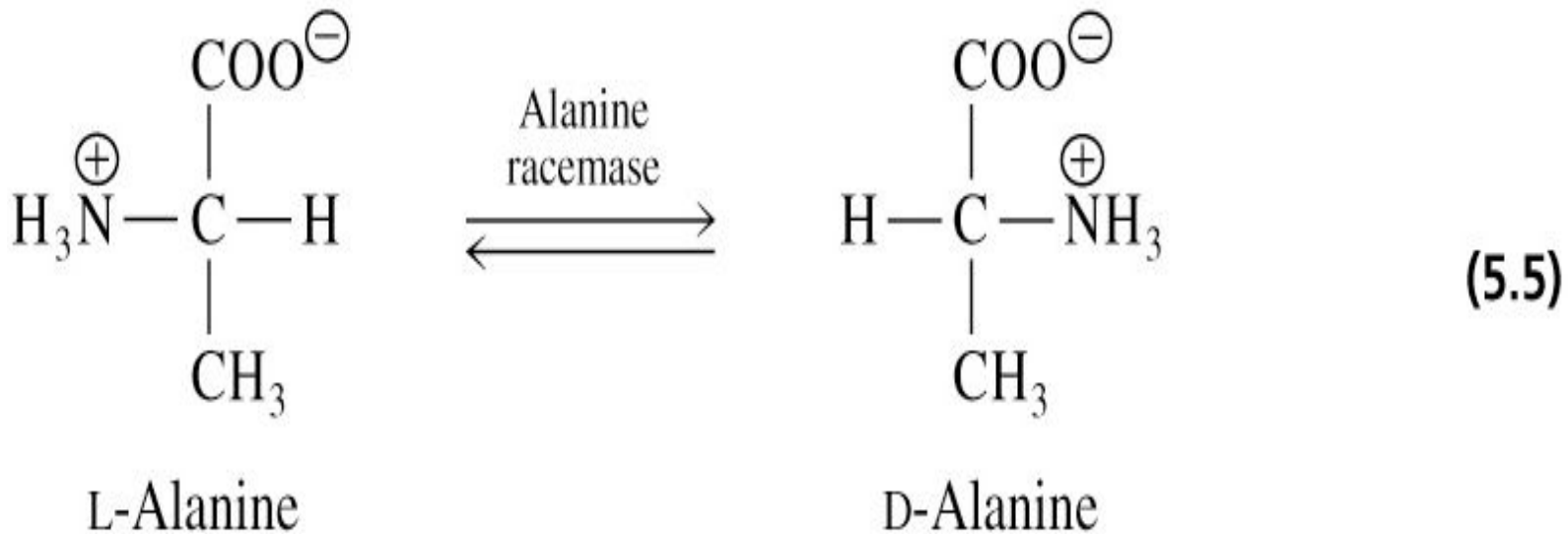
4. ЛІАЗИ

Каталізують розщеплення субстратів без участі води з утворенням подвійного зв'язку

5. ІЗОМЕРАЗИ

Каталізують реакції **ізомеризації**

6. ЛІГАЗИ (СИНТЕТАЗИ)

Каталізують реакції синтезу

Потребують енергії АТФ

